

Sygn. akt I C 1646/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	Sędzia SO Alina Gąsior
Protokolant	Beata Gurdziołek

po rozpoznaniu w dniu 02 września 2021 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości D. K. (1)

przeciwko W. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. oddała powództwo ;
2. zasądza od powoda Syndyka masy upadłości D. K. (1) na rzecz pozwanej W. K. kwotę 5.417,00 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu .

Sędzia SO Alina Gąsior

Sygn. akt I C 1646/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 grudnia 2020 r. (data nadania pisma) powód syndyk masy upadłości D. K. (1), reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o uznanie za bezskuteczną wobec powoda umów darowizny środków pieniężnych w łącznej wysokości 114.000 zł dokonanych przez upadłego D. K. (1) z pozwaną W. K. w okresie od dnia 05.01.2016 r. do dnia 09.03.2016 r., ewentualnie o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 114.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 11.12.2020 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód wskazał, że upadły przed ogłoszeniem upadłości dokonał wielokrotnych darowizn środków pieniężnych na rzecz swojej siostry - pozwanej W. K. w łącznej wysokości 114.000 zł w okresie od dnia 05.01.2016 r. do dnia 09.03.2016 r., ewentualnie - pozwana pobrała te środki z rachunku D. K. (1) bez dokonywania ustaleń z upadłym lub na podstawie ustaleń, których upadły nie ujawnił syndykowi masy upadłości. W ocenie powoda pozwana pozostaje bezpodstawnie wzbogacona względem masy upadłości D. K. (1), zaś upadły D. K. (1), dokonując darowizn środków pieniężnych na rzecz pozwanej, miał świadomość, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli.

W odpowiedzi na pozew pozwana W. K., reprezentowana przez pełnomocnika, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że w okresie od września 2015 r. do

marca 2016 r. pomagała w firmie (...), w tym wypłacała środki z rachunku firmowego, które były przeznaczone na finansowanie prowadzonej działalności oraz w miarę możliwości na spłatę zobowiązań wobec wierzycieli. Pozwana zaprzeczyła, aby wypłacone środki w kwocie 114.000 zł były formą jakiegokolwiek darowizny lub stanowiły jej przysporzenie majątkowe. Pozwana wskazała również, iż w 2015 r. i 2016 r. firma (...) posiadała zobowiązania finansowe, jednak całkowita utrata płynności finansowej nastąpiła dopiero w lutym 2017 r. i w konsekwencji doprowadziła do likwidacji firmy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 2 listopada 2020 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim ogłosił upadłość dłużnika D. K. (1) jako osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej.

/dowód: postanowienie z dnia 02.11.2020 r., sygn. akt V GU 183/20 of k.5/

We wniosku o ogłoszenie upadłości z dnia 1 sierpnia 2020 r. D. K. (2) wskazał jako wierzycieli: B. P. na kwotę 4.067,76 zł, Urząd Skarbowy w B. na kwotę 376.327,52 zł oraz (...) Oddział w T. na kwotę 9.990,20 zł.

/dowód: wniosek o ogłoszenie upadłości k.7-11/

D. K. (1) w dniu 03.04.2013 r. zaciągnął pożyczkę w (...) S.A. na kwotę 28.222 zł.

/dowód: umowa pożyczki k.28-30/

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Belchatowie J. H. prowadził wobec D. K. (1) postępowanie egzekucyjne w sprawie JH Km 1021/18 na podstawie tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 12 lutego 2018 r., sygn. akt V GC 2176/15 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Postępowanie to uległo zawieszeniu z mocy prawa z uwagi na upadłość D. K. (1).

/dowód: zawiadomienie o zawieszeniu postępowania k.23/

D. K. (1) posiadał zadłużenie wobec organu skarbowego i rentowego.

Objęte postępowaniem upadłościowym zaległości podatkowe za lata 2014, 2015, 2016, 2017 obejmują kwotę 539.741,47 zł, a zaległości wobec ZUS za okres od stycznia do października 2016 r. obejmują kwotę 10.028,15 zł.

/dowód: zaświadczenie Naczelnika US w B. k.24-25, pismo (...) Oddział w T. wraz z zestawieniem k.26-27, zgłoszenie wierzytelności k.31-32, k.33-34/

D. K. (1) nie posiada majątku.

/dowód: zeznania świadka D. K. (1) protokół k.73v/

D. K. (1) jest bratem pozwanej W. K..

/okoliczność bezsporna/

D. K. (1) od 3 marca 2014 r. do 22 lutego 2017 r. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą (...) D. K. (1).

/dowód: wydruk z (...) k.61/

D. K. (1) rozpoczął działalność gospodarczą z zamiarem zaangażowania w nią swojego ojca J. K.. Firma zajmowała się usługami remontowymi.

Firmą faktycznie zarządzał J. K., w tym również zarządzał jej finansami. Nie informował on przy tym D. K. (1) o bieżących sprawach. D. K. (1) udzielił ojcu ustnej zgody na swobodne działanie w ramach przedsiębiorstwa.

J. K. poprosił pozwaną o pomoc w prowadzeniu firmy. Pozwana w okresie od września 2015 r. do marca 2016 r. wykonywała w przedsiębiorstwie czynności związane z obsługą biura i księgowością, w tym: czynności związane z rozliczeniami, dostarczaniem dokumentów do rozliczeń i obsługą płatności.

Pozwana posiadała dostęp do konta firmowego w banku w D. ustanowiony przez D. K. (1) za namową ojca podczas otwierania rachunku bankowego w dniu 4 maja 2015 r. Pozwana wypłacała z niego środki celem uregulowania zaległości m.in. ZUS, Urzędu Skarbowego i osób prywatnych, bądź przekazania ich bezpośrednio ojcu. Od początku 2016 r. ojciec zakazał pozwanej płacenia ZUS i podatku. Wówczas wypłacane środki przekazywała do ręki ojcu. Zdarzało się, że D. K. (1) również dokonywał wypłat kwot, które przekazywał ojcu.

Pozwana świadczyła pomoc bez pisemnej umowy, jednak ojciec przekazywał jej średnio co miesiąc kilkaset złotych ze środków firmowych. Pozwana równolegle studiowała zaocznie. Nie traktowała pomocy ojcu w prowadzeniu firmy brata jako pracy zawodowej. W chwili świadczenia pomocy miała 20 lat, była na utrzymaniu ojca i mieszkała w domu rodzinnym, w której znajdowała się również siedziba przedsiębiorstwa.

/dowód: zeznania pozwanej protokół k.74, w tym k.70-70v, zeznania świadka D. K. (1) protokół k.73-73v, wniosek o otwarcie rachunku wraz z kartą wzorów podpisów k.53-55/

Pozwana W. K. wypłaciła z rachunku D. K. (1) następujące kwoty: 45.000 zł w dniu 05.01.2016 r., 14.000 zł w dniu 19.01.2016 r., 23.000 zł w dniu 12.02.2016 r., 25.000 zł w dniu 02.03.2016 r. oraz 7.000 zł w dniu 09.03.2016 r.

/dowód: zestawienie wypłat k.13-18/

Powyższe kwoty pozwana wypłaciła na polecenie ojca i następnie mu je przekazała. Pozwana nie brała pokwitowań od ojca. Świadkiem przekazywania pieniędzy był D. K. (1). Pieniędźmi tymi następnie dysponował J. K., z reguły wydając je na cele budowlane.

/dowód: zeznania pozwanej protokół k.74, w tym k.70-70v, zeznania świadka D. K. (1) protokół k.73-73v/

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wyżej wskazanych dowodów. Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. K., zgłoszony przez pozwaną na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 kpc jako służący udowodnieniu faktów wykazanych już przez pozwaną, a przez to również zmierzający do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 127 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej. Zgodnie zaś z art. 131 ustawy Prawo upadłościowe w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130a do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, przepisy art. 132-134 oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika stosuje się odpowiednio. A zatem wystąpienie z roszczeniami w trybie przepisów Kodeksu cywilnego będzie uzasadnione w stosunku do czynności, które z racji swej treści odpowiadają dyspozycji przepisów art. 127-130a ustawy Prawo upadłościowe, ale z uwagi na termin ich dokonania nie mogą być uznane za bezskuteczne według tych przepisów. W takim wypadku możliwe jest wytoczenie powództwa w stosunku do czynności dokonanych na 5 lat wstecz (art. 534 kc), aczkolwiek powództwo musi być wytoczone nie później niż w 2 lata od ogłoszenia upadłości (art. 132 ustawy Prawo upadłościowe).

W niniejszej sprawie zaskarżone czynności prawne zostały dokonane wcześniej (2016 r.) niż w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (2020 r.), z zachowaniem jednak pozostałych terminów, dlatego też ich oceny należy dokonać na gruncie tzw. skargi pauliańskiej.

Zgodnie z art. 527 § 1 kc, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Powodzenie roszczenia pauliańskiego zależy od wykazania przez wierzyciela-powoda, iż spełnione zostały następujące przesłanki:

- 1) wierzyciel posiada prawnie chronioną wierzytelność w stosunku do dłużnika,
- 2) dłużnik dokonał czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela-powoda,
- 3) w wyniku kwestionowanej czynności dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
- 4) po stronie dłużnika istniała świadomość pokrzywdzenia wierzyciela,
- 5) osoba trzecia, która uzyskała korzyść, działała w złej wierze.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione kumulatywnie. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa co do zasady na wierzycielu szukającym ochrony. W odniesieniu do pewnych sytuacji istnieją jednak również przepisy szczególne, które zawierają odpowiednie modyfikacje, zaostrzające lub łagodzące wymogi dowodowe w zależności od specyfiki normowanych stanów faktycznych. I tak zgodnie z art. 527 § 3 kc, jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Natomiast zgodnie z art. 528 kc, jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W niniejszej sprawie powodowi przysługuje wierzytelność w stosunku do dłużnika (syndyk reprezentując interes masy upadłości pośrednio reprezentuje interesy wszystkich wierzycieli biorących udział w postępowaniu upadłościowym). Wątpliwości budzi natomiast istnienie kolejnych przesłanek.

Zaskarżeniu podlegają wyłącznie czynności prawne dłużnika i tylko te, które przynoszą korzyść majątkową osobie trzeciej. Powód w niniejszym postępowaniu zarzuca dokonanie wielokrotnych darowizn. Zgodnie z art. 888 § 1 kc przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Z akt sprawy wynika natomiast jedynie, że pozwana samodzielnie dokonała wypłaty pieniędzy z konta firmowego brata, u którego świadczyła pomoc, na podstawie ważnego upoważnienia, istniejącego od maja 2015 r. W ocenie Sądu powyższe okoliczności przemawiają za wersją podawaną przez pozwaną, iż wypłacając środki, wykonywała polecenie swojego zwierzchnika w ramach powierzonych jej zadań. Tak też czyniła w okresie przed styczniem 2016 r. Powód nie wykazał istnienia porozumienia między dłużnikiem a pozwaną, w którym zobowiązałby się on do przekazania pozwanej określonej sumy pieniężnej (również przy uwzględnieniu art. 56 kc i 60 kc). Dostrzec jednak należy, iż wypłata środków nastąpiła równoległe z zaprzestaniem spłacania zaległości skarbowej oraz powstaniem zaległości wobec zakładu ubezpieczeń, a zatem należy przyjąć, iż nosi charakter pokrzywdzenia, tym bardziej, że dłużnik nie dysponuje żadnym majątkiem. Sama jednak czynność faktyczna wypłaty nie jest tożsama tu z czynnością prawną darowizny, której to istnienia powód nie udowodnił.

Powód nie wykazał także, aby pozwana w istocie uzyskała korzyść majątkową, z akt sprawy nie wynika bowiem, aby kwota w łącznej wysokości 114.000 zł stanowiła jakiegokolwiek przysporzenie po jej stronie. W 2016 r. pozwana była osobą studiującą zaocznie i mieszkającą w rodzinnym domu, a za pomoc w prowadzeniu firmy otrzymywała od ojca odrębne pieniądze w wysokości kilkuset złotych miesięcznie. Z akt sprawy nie wynika, aby w tym okresie potrzebowała ona tak znacznej kwoty, jak też aby jej sytuacja bytowa uległa zmianie po dokonaniu wypłat, co mogłoby czynić prawdopodobnym, że nastąpiło tu przysporzenie majątkowe na jej rzecz.

Nie sposób również przyjąć, że dłużnik w 2016 r. miał świadomość pokrzywdzenia wierzycieli. W niniejszej sprawie jedynymi wierzycielami są tylko Urząd Skarbowy i ZUS, natomiast w 2016 r. lub wcześniej przeciwko upadłemu nie było skierowane żadne administracyjne postępowanie egzekucyjne, jak też nie były kierowane stosowne wezwania do zapłaty (zaświadczenie US pochodzi z 2019 r. k24-25, wezwanie z ZUS z 2020 r. k.26-27), a sama zaległość wobec organu rentowego w zasadzie dopiero powstawała. Przedsiębiorstwem dłużnika, które w istocie było źródłem zadłużenia, faktycznie zarządzał jego ojciec i to on podejmował wszelkie decyzje wpływające na płynność finansową tego przedsiębiorstwa. Ojciec przy tym nie informował o bieżących sprawach dłużnika. Również wyrok zasądający, na który powołuje się powód, został wydany dopiero w dniu 12 lutego 2018 r., zaś do tego czasu nie istniała pewność prawna w zakresie istnienia zobowiązania upadłego (sprawa toczyła się 3 lata). Również dopiero w 2018 r. zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne. Z kolei zawarta umowa pożyczki na nieznaczną kwotę z 2013 r. nie czyni podstaw do uznania, że powód do 2016 r. popadł w zadłużenie, przesądzające o świadomości braku płynności.

W niniejszej sprawie powód korzystał z domniemania w zakresie świadomości pozwanej. Domniemanie to pozwana starała się obalić, które to działania należało uznać za skuteczne. Skoro bowiem sam upadły nie miał wiedzy o pokrzywdzeniu wierzycieli, tym bardziej nie mogła jej mieć pozwana. Tym samym brak jest podstaw do przyjęcia złej wiary pozwanej.

Mając powyższe na uwadze, powództwo główne podlegało oddaleniu jako bezzasadne.

Bezskuteczność czynności upadłego określona w art. 127- 128 Prawa upadłościowego powstaje z mocy samego prawa jako skutek ogłoszenia upadłości dłużnika, dlatego też brak było podstaw w sprawie do oceny powództwa w oparciu także o art. 189 kpc tj. o stwierdzenie tej bezskuteczności, co ma charakter ustalający. Zresztą również strona powodowa, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie czyniła w tym kierunku swoich rozważań.

W dalszej części należy odnieść się do żądania ewentualnego zapłaty z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Dyspozycja art. 405 kc wymaga zatem, aby:

- 1) doszło do wzbogacenia majątku jednej osoby, uzyskanego kosztem majątku innej osoby,
- 2) wzbogacenie i zubożenie pozostawały ze sobą w związku w tym rozumieniu, iż wzbogacenie jest wynikiem zubożenia, a zatem by miały wspólne źródło,
- 3) wzbogacenie nastąpiło bez podstawy prawnej.

Wzbogacenie musi mieć charakter majątkowy i może polegać na nabyciu korzyści albo uniknięciu straty. Z ustalonego stanu faktycznego nie wynika natomiast, aby kwota wypłacona przez pozwaną miała wpływ na stan jej majątku. Pozwana w 2016 r. pozostawała na utrzymaniu ojca i stan ten nie ulegał wówczas zmianie. W konsekwencji, z uwagi na brak wzbogacenia, odpada przesłanka istnienia związku przyczynowego.

Brak podstawy prawnej oznacza taką sytuację, w której uzyskanie korzyści majątkowej nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu sądowym albo akcie administracyjnym. W ocenie Sądu wypłaty środków pieniężnych dokonywane przez pozwaną odbywały się w oparciu o polecenia J. K. wydane na podstawie dorozumianego pełnomocnictwa do szeroko pojętego zarządzania przedsiębiorstwem udzielonego przez właściciela przedsiębiorstwa (...). Wypłata została dokonana przy tym przy wykorzystaniu

udzielonego wcześniej w maju 2015 r. dostępu do konta. W ocenie Sądu brak jest w okolicznościach sprawy wadliwości podstawy prawnej w dokonaniu wypłaty środków pieniężnych.

W konsekwencji Sąd oddalił również powództwo ewentualne jako bezzasadne.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zasądzając od powoda na rzecz pozwanej kwotę w wysokości 5.417 zł, na którą składa się wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) oraz kwota 17 zł tytułem opłaty od udzielonego pełnomocnictwa.

SSO Alina Gąsior

ZARZĄDZENIE

1. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda.

SSO Alina Gąsior